

Bi arazo larri irtenbide bidean jarri behar ditu hezkuntza akordioak: euskalduntzea eta segregazioa”

Ikoitz Arrese

EA Erako Hezkuntza Legea helburu, hezkuntzan akordioa lortzeko bidea hasi dute Eusko Legebiltzarreko alderdiek. EH Bilduk bere hezkuntza proposamena aurkeztu du, Euskal Herri osoa xede duen arren abiapuntua EA En jarrita. Hautsak harrotu dituen proposamenaz, publikotasunaren kontzeptuaz, finantzazioaz, udalen rolaz, ikasleen segregazioaz, hizkuntza ereduez, eskolek izan behar luketen autonomiaz... galdetu diogu Ikoitz Arrese EH Bilduko Hezkuntza idazkariari.

 MIKEL GARCIA IDIAKEZ DOSPORDOS

EH Bilduren proposamenean, Ikastolen Elkartek urteotan defendatu duen publikotasun kontzeptua darabilzue: sare publiko nahiz itunpeko ikastetxea izan, publikoa izango da –eta %100eko finantzazio publikoa jasoko du– betebeharrak eta eskubide batzuk betetzen dituen ikastetxe oro. Beste hainbat ahotsek aldarrikatzen dute izaera publikoa aitortzeko egokiena dela itunpeko ikastetxeak zuzenean publikifikatzea, alegia sare publikoan integratzea.

1993ko hezkuntza legetik datorren gai gatazkatsua da hau eta iruditzen zaigu orduko publikazio eskema errepikatzea akatsa litzatekeela. Alderdi sozialistak eta EA Jk gainerako alderdien eta hezkuntza komunitatearen parte-hartzerik gabe adostutako itunaren ondorioz etorri zen 93ko publikazio

prozesua. Publikazioak helburu oso konkretuak zituen –ez estatala izango zen hirugarren eredu bat sortzeko aukerari atea erabat itxiz–, ekarri zuen ikastolen asimilazio hutsa sistema publikoan eta sortu zituen oraindik askatu ez diren korapilo asko. Ordutik ikasitako guztia-ekin eta begirada berriarekin planteatu dugu publikotasuna: lar asimilatua dugu eredu publiko bakarra existitzen dela eta eredu publiko hori zentralizazioari eta administrazioaren erabateko kontrolari lotuta dagoela, baina badira bestelako eredu publikoak, Ipar Europar, Kuban, Portugalen... Haiengandik ikasi eta Euskal Herriko errealtateak egokitu ditugu, hemen dagoen herrigintzarako kultura aintzat hartuz. Guretzat, ikastetxearen titulartasunetik harago, eredu publikoko ikastetxea da euskal herritar orok izan beharko lituzkeen hamahiru eskubide betetzen dituen ikastetxea, ad-

ministrazioaren baina baita herritarren parte-hartze komunitarioaren uztartketan sinesten dugulako. Kontuan har dezagun gainerako zerbitzu publikoak administrazioak sortu dituela, baina herri honetan hezkuntza ez duela administrazioak bakarrik sortu eta herrigintzak ere ekarpen oso inportantea egin duela egun dugu hezkuntza sisteman. Udalek berebiziko garrantzia izango duten eredu publiko deszentralizatua- ren alde egiten dugu, ikastetxeen auto- nomia oinarri.

Deszentralizazio horretan, udalek hezkuntzan funtsezko rola izatea proposatzen dugu.

Gure hezkuntza lar zentralizatua, lar burokratizatu eta lar urrun dago ikastetxeen errealtateetatik eta eredu piramidal horri buelta eman nahi diogu, behetik gora eraikitako hezkuntza ere-

dua izan dadin. Frogatuta dago herritarren parte-hartze handiena eragiten duten instituzioak instituzio lokalak direla, herritarrengandik hurbilen daudenak, herritarren beharrak ongien asebetetzen dituztenak. Pandemia garaian, behar zituzten ikasleei ordenagailuak eta wifi konexioak bermatzen eraginkorrenak instituzio lokalak izan dira. Udalei eskumen handiagoak esleituz kalitatezko hezkuntza hobea bermatzeko bidea egiten ariko garela iruditzen zaigu. Hezkuntzako Ekosistema Kolaboratiboak ere proposatu ditugu, udal mailako hezkuntza kontseilu lotesleak, herriko ikastetxeak eurak ere parte liratekeenak –lehen azaldutako eredu publikoan sartzen diren horiek–. Planteatzen dugun eredu titularitateetik harago badoa ere, titularitatea bera ulertzeko modua eraldatzen du, tokiko instituzioei esleitzen dizkiegulako hainbat eskumen: hezkuntzaren planifikazioa, ikasleen matrikulazioa eta bitartekoen kudeaketa.

“

1993ko publikazio prozesua errepikatzea akatsa litzateke. Ekarri zuen ikastolen asimilazio hutsa sistema publikoan eta sortu zituen oraindik askatu gabeko korapilo asko”

Diozun moduan, ikasleen matrikulazioa maila lokalera daramazue. Hain justu, ikasleen matrikulazioan ematen den segregazioa liskar iturri nagusietakoa da gaur egun.

Hizkuntzarekin batera, segregazioa da gure hezkuntzak daukan hutsune handiena eta segregazioa matrikulazioarekin guztiz lotuta dagoela ulertzen dugu. Gaur egungo matrikulazio ereduak ez du funtzionatzen eta aldatu beharra dago. Irizpideak Hezkuntza Sailak finkatzen jarraitu beharko lukeela uste dugu, baina irizpide horien araberrako kudeaketa udalek egin beharko luketela, Kataluniako ereduari tiraka. Matrikulazioan ematen diren gatazkak ez daitezzen eztabaidatu urruneko mahaitan, ikasleak zenbaki hutsu bairan, aipaturiko tokian tokiko hezkuntza kontseiluetan baizik, bertako errealitatea kontuan hartuta. Vic herrian adibidez, Katalunian, zailtasunak zailtasun baina lortu dute parte-hartze komunitarioa oinarri hartuta segregazioari buelta ematea. Edo Oreretan adibidez, proba pilotua egiten ari dira duela lau urtetik, matrikulazioan esku hartzen du udalak, eta momentuz emaitzak positiboak izaten ari dira.

Segregazioarekin batera hizkuntza da hutsune nagusi, diozu. EH Bilduk –eta beste hainbat eragilek aspalditik– A, B eta D ereduak gainditzea eta murgiltze eredu orokortzea proposatzen du. Areago, izaera publikoko ikastetxe izateko eta finantzazio publikoa lortzeko zehazten dituzuen betebeharren artean dago murgiltze ereduko ikastetxe izatea. Zaila dirudi puntu honek Legebiltzarraren adostasuna lortzea, urtetan muzin egin baitio eskaerari EAJk.

Euskara da herri honetan kohesio soziala bilatzeko tresna nagusia eta ikasle orok Derrigorrezko Hezkuntza bukatzean euskara gaitasun egokia izan behar du, hezkuntza sistemak hala bermatu behar dio. Baina ez da gertatzen, D ereduak berak ez du bermatzen, eta horregatik egiten dugu proposamena. Proposamen hau aurrera ateratzea posible ote den? Guk Legebiltzarrerara ekarri genuen aurreko legegintzaldian, eta ez zen aurrera atera, jakitun gara horrelako eredu batek ez duela adostasun po-

litikoa lortuko, baina Legebiltzar honek bai adostu du derrigorrezko eskolaldia bukatzean Europako irteera profilak izan behar dituztela ikasleek hezkuntza arloan [euskaraz ere maila jakin bat lortu behar dutela].

Orduan, ez duzue adostasunik aurreikusten puntu horretan –izaera publikoa lortzeko ikastetxe guztiei murgiltze eredu eskatzea–? Hezkuntza akordioa lortzearren, zertan amore emateko prest zaudete?

Gauza bat da zer proposatzen dugun eta bestea akordioa lortze bidean batzuk eta besteak zer adosteko prest egongo garen. Eratu den Hezkuntza batzordeak orain arte entzundako aditu eta eragileen ponentzietan, momentuz, ez dugu entzun murgiltze ereduaren kontra dagoen eragilerik. Ikusiko dugu.

Izaera publikoa lortzeko ikastetxeen betebeharretan jarri duzue baita ere laiktasuna. Kristau Eskola kanpoan uzten du zuen proposamenak?

Berriz diot, gauza bat da gure proposamena eta bestea balizko akordioan zein izango den emaitza. Guk argi dugu proposatzen dugun sistema publikoa erabat laikoa dela. Dena den, trantsizio gisa Nafarroako gehiengo aurrerakoiak onartu duena proposatzen dugu: LOMLOEk markatzen dituen gutxieneko erlijio orduak izatea gehienezko erlijio orduak gurean. Kristau Eskolak hori onartzeko prest baleude, sistema publikoko parte lirateke, eta bestela sare pribatuko kide, gure proposamenaren arabera.

“

Udalei eskumen gehiago esleitzea proposatzen dugu: hezkuntzaren planifikazioa, ikasleen matrikulazioa eta bitartekoen kudeaketa”

CURRICULUMA. “Euskal ikastetxeetako curriculumak sortzen duten argitaletxeen %60tik gora Espainiako ikuspegia duten argitaletxe espainiarrak dira”.

Irudikatu ikastolak adibidez proposatzen duzuen sistema publikoaren parte izatea eta Kristau Eskola kanpoan geratzea; ez dirudi Legebiltzarreko gehiengoak halakorik onartuko lukeenik.

Pentsa, hezkuntza sistema osoaren %35 da Kristau Eskolaren sarea EAEn. Guk planteatzen duguna da egungo eskola publikoak eraldaketa bat egin behar lukeela, berdin ikastolek, eta berdin Kristau Eskolak. Eta besteak beste, iruditzen zait Kristau Eskolak egin beharko lukeen eraldaketan gauza nagusietako bat dela erlijioa alde batera uztea, eta Nafarroan lorturiko kontsentsua izan daiteke EAera ekarri dezakegun eredu, bere kontraesan guztiekin.

Ikastetxeen autonomia, autokudeaketa eta autogobernantza aldarrikatzen duzue. Arriskua dago irakasleen kontratazioa nahieran egiteko?

Proposatzen dugun eredu publikoaren parte diren ikastetxeetan, kontratazio guztiek gardenak izan behar dute eta administrazioak ikuskari lanak egin behar ditu hori bermatzeko. Gaur egun dugun EPE Enplegu Publikoaren Eskaintza eredu erabat zaharkituta dago, oraindik Madrilen esku, eta trantsizio fase batean makro-azterketak ez bestelako EPE eredu bat jarri beharko litzateke martxan, baita langileen behin-behinekotasun tasa ikaragarria amaitzeko mekanismoak ere, benetan hezkuntza proiektu egonkorak nahi baditugu. Aukera berdintasuna bermatzeko modu bakarra ez da EPEa eta guk zero kilometroko hezkuntzaren alde egiten dugu, gertuko profesional eta gertuko parte-hartzea bultzatuko duena; zentzu horretan, ohikoena izan beharko litzateke irakasleek ere gertuko ikastetxeetan eduki ahal izatea lanpostua.

Ikastetxeen autonomiarekin jarraituz, arriskua dago nork bere plangintza eta eskaintza bultzatuz lehenengo eta bigarren mailako ikastetxeak sortzeko?

Konfiantza dugu ikastetxeen hezkuntza proiektuetan. Zer gertatzen da? Gaur egun ikastetxeek ez dutela nahikoa lidergo pedagogikorik, ez nahikoa bitartekorik, ez behar besteko autonomiarik hezkuntza proiektuak behar bezala garatzeko. "Ikastetxe bat, hezkuntza proiektu bat" filosofia aberasgarria da jendartearentzat eta hezkuntza sistemarentzat, eta autonomiarekiko beldur hori kendu nahi dugu, ikastetxeek parte hartuko luketelako tokian tokiko hezkuntza kontseiluetan eta bertan bai udalek bai Hezkuntza Sailak ere parte hartuko luketelako, konfiantza faltarako zirrikiturik balego esku hartuz.

Murgiltze eredu ikastetxe guztietara orokortzeko gure proposamena ez zen aurrera atera aurreko legegintzaldian. Jakitun gara ez duela adostasun politikorik"

Gainera, lehenengo eta bigarren mailako ikastetxeak diozu, baina gaur egun ikastetxe mota ezberdin asko dago, ikastetxe bakoitza puntu batean dago eta ikastetxeak duen ahalduntze maila

erabat ezberdina da; guk planteatzen ditugun hezkuntza kontseiluak orekatzailak lirateke, baliabide gutxien duenari gehiago emanez, kalitatezko hezkuntza proiektu bat garatzeko aukera izan dezan.

Euskal kulturaren transmisioak garrantzi handia du zuen proposamenean, eta curriculumetan transmisio hori bermatuko lukeen institutua sortzea planteatzen duzue. Egia da Espainiako eta Frantziako legeek baldintzatzen dutela gure hezkuntza curriculumak, baina adibidez, curriculumaren %50 gure administrazioen esku dago Hegoaldean. Nola baliatzen da – baliatzen al da– eskumen hau?

Euskal ikastetxeetako curriculumak sortzen duten argitaletxeen %60tik gora Espainiako ikuspegia duten argitaletxe espainiarrak dira. Euskal kulturaren transmisioa kolokan dago, besteak beste euskal eduki eta jakintzaren aldeko hezkuntza politika tinkorik ez dagoelako Jaurilaritzatik, eta beraz ikastetxeetako hezkuntza proiektuaren arabera eta irakasleek duten katedra askatasunaren arabera definitzen dira eduki horiek. Azken adibidea da Cristina Uriarte Jaurilaritzako Hezkuntza sailburu ohiak atera zituen dekretu curricularrak –Heziberri delakoa–, zeinak ziren LOMCE-ren euskarazko bertsioa. Horri aurre egiteko –eta jakinda gure nahia dela curriculumaren %100 gure esku izatea–, trantsizio fasean planteatzen duguna da curriculumaren kudeaketan dugun %50eko eskumena muturreraino baliatzea eta modu kolaboratiboan egitea; ez izatea orain arte bezala Hezkuntza Saila dekretu bidez curriculumak zehaztuko duena, baizik eta curriculumak osatzeko Euskararen eta Euskal Kulturaren

HIZKUNTZA

berean hitz egiten dugu

ORKLIN, konfortaren eta pertsonen segurtasunerako soluzioetan munduko liderra izanik, hizkuntza berean hitz egiten dugu. Konpromiso sozialaren, zintzotasunaren, talde-lanaren, aniztasunaren eta iraunkortasunaren hizkuntzan aritzen gara...eta gainera euskaraz.

"Funtsezkoa ikusezina da begientzat"

Antoine de Saint-Exupéry

Jabekuntzarako institutua sortzea, eta bertan parte hartzea Hezkuntza Sailak, euskal argitaletxeek eta hezkuntzako profesionalek –Agora filosofia elkarteak kasu edo hezkidetzan lanean egunero ari direnak...–, denen artean euskal curriculumak osatzeko.

Cristina Uriarte aipatu duzu. Zortzi urtetako bere legegintzaldian, akordio arrastorik ez genuen ikusi EA Erako Hezkuntza Legearen bidean. Orain, badirudi hezkuntza akordioa gertu dutela Eusko Legebiltzarreko alderdiek eta Iñigo Urkulluk dagoeneko hurrengo urterako iragarri du Hezkuntza Lege berria. Zer gertatu da?

Azken bi legegintzaldietan izan dugun Hezkuntza Saila erabat hermetikoa eta planteamenduetan itxia izan da, inposizioz eta elkarrizketa barik jardun du. Legegintzaldi honetan bai sailburua bai ekipoa aldatu da Hezkuntzan, eta gertatu den bakarra da beste Hezkuntza Sail bat dugula eta kolapso egoera baten atarian egon daitekeen hezkuntza eredu honen aurrean denok ariketa egin dugula inflexio puntua markatzeko, baldintzak ikusi ditugulako hitz egiten hasteko. EH Bilduk sorreratik defendatu du hezkuntzak herri akordioa behar duela, gero legeari bide emango diona, eta akordioa lortzeko lehenengo fase horretan gaude. Kanpotik akordioa egintzat eman dezake hainbatek, baina akordioa gaur-gaurkoz ez dago eta akordioa izango da Legebiltzarreko Hezkuntza batzordeak adosten duena, eragile eta adituengandik jasotzen ari garen ponentzia guztiak entzun ostean.

Hortaz, akordiorako baldintzak daude, baina ez dirudi Hezkuntza Sailak duen hezkuntza ulertzeko modutik gertu dagoenik EH Bildu. Adibiderako, Gasteizen Euneiz unibertsitate pribatua zabaltzea onartu berri da Hezkuntza Sailean dauden botoekin, eta zuek gogor kritikatu duzue proiektu hori. EAJk eta EH Bilduk, edo Hezkuntza Sailak eta EH Bilduk hezkuntza eredu ezberdina dugu, eta horren adibide da ez bakarrik Euneiz, baita ere EH Bilduk hezkuntzari lotuta proposaturiko gauza gutxi onartu dituela Legebiltzar honek, gauza askotan ez dugu adostasunik lortu EAJrekin. Baina hori esanda, egia da hitz egiten hasteko eta balizko akordio bat lortzeko borondatea agerikoa izan dela

Marra gorriak gabe sartu gara hezkuntza akordioa lortzeko prozesuan, kontua da zertan egingo dugun guk indarra"

ikasturte hasieratik, bi alderdien partetik. Eta gainera pozten gaitu ikusteak Hezkuntza sailburuak aipatzen dituela ez bakarrik EH Bilduk proposamenaren dituen gauza asko, baita hezkuntza komunitateen aldarrikapenak ere, dela udalen rola, zuzendaritzek behar duten eraldaketa pedagogikoa, ikastetxeen autonomia... Norekin egiten dugun bat begiratu ordez, zertan egiten dugun bat, hori da guretzat inportantea.

Akordioa lortzeko, zertan amore emateko prest zaudeten galdetu dizut. Beste era batera egingo dut galdera: zertan ez duzue amore emango?

Akordioa lortzeko batzordean, gure proposamenaren baitan ari gara lanean, baina kontziente gara ponentzien

entzute fase baten eta negoziazio prozesu baten ondorio izango dela akordioa, eta hortaz ez bakarrik alderdiek, agian hezkuntza komunitateak ez dela gure proposamenarekin guztiz bat egingo edo proposamena hobetzen duten ekarpenak egingo dituela. Guk gure militanteekin konpromiso bat hartu dugu: akordioa dena delakoa, EH Bilduren batzar batek berretsi beharko du, eta akordioaren inguruko gure azken bozka bilkideek erabakiko dute.

Eta zure galderari erantzunez, zeri ez geniokeen iskin egingo? Marra gorriak gabe sartu gara prozesu honetan, kontua da zertan egingo dugun guk indarra, eta nagusiki hiru parametrotan egingo dugu: batetik, hezkuntza sistemak eraldaketa sakona behar du, akordio honek ezin du adabakia izan; horrez gain, bi arazo larri irtenbide bidean jarri behar ditu akordioak: euskalduntzean jauzia eman behar da eta segregazioari aurre egiteko mekanismoak definitu behar ditu. Hori guztia, jakinda akordioaz ari garenean ez gara legeaz ari, eta akordiotik legerako bidea ere korapilatsua izango dela, lana eskatuko duela.

Zuen hezkuntza proposamenaren harira, ikastolak eta eskola publikoa mokoka aritu dira.

Hau guztia positiboan irudikatzen dut: ikasturte honetan lortu dugu hezkuntza politikaren afera eztabaida politikoaren erdigunean kokatzea. Egia da kasu askotan 140 karakteretan eman dela eztabaida, sare sozialen bidez, eta ez dugunez modu hori konpartitzen ez gara hor sartu. Lar inportantea da hezkuntza herri honentzat eta luma finaz egin beharreko eztabaida dela uste dugu, sakon.

Hezkuntza akordioa lortzeko bidean, ehun bat eragileren ponentziak entzuten ari zarete Legebiltzarrean egunotan. Orain artekotik, zer azpimarratuko zenuke?

Denek bi kontu aipatu dizkigute: batetik, hau aldatu behar dela eta gure hezkuntza sistema birformulatu behar dela; eta bestetik, denek animoak ematen dizkigute, esaten digute erronka galanta dugula baina aukera pasatzen ez uzteko. Orain da momentua. Bestalde, deszentralizazioaren eta udalen parte-hartzearen ideia ere errepikatzen ari da, hezkuntzari lotuta politika lokalen aldeko diskurtsoak entzuten ari gara. ●